

Nr 88

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa med den norska nationalgåvan svenskhemmet Voksenåsen sammanhängande frågor; given Stockholms slott den 11 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen lämnas en redogörelse för den norska nationalgåvan till Sverige, svenskhemmet Voksenåsen i Oslo, vilken i fullt färdigt skick kommer att överlämnas till svenska staten med syfte att främja den svensk-norska förståelsen. Hemmet skall stå öppet såväl för enskilda svenskar, för kurser, möten och konferenser som jämväl för norrmän i den utsträckning så finnes önskvärt.

Till bedrivande av verksamheten vid Voksenåsen föreslås anvisande av *dels* under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag å 40 000 kronor till 90 stipendier, innefattande en månads kostnadsfritt uppehälle på Voksenåsen, *dels ock* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag å 55 000 kronor som ett ränte- och amorteringsfritt lån till Svensk-norska samarbetsfonden för igångsättande av verksamheten vid hemmet.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 11 mars 1960.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, statsråden **NILSSON**, **STRÄNG**, **ANDERSSON**, **LINDSTRÖM**, **LINDHOLM**, **KLING**, **SKOGLUND**, **EDENMAN**, **JOHANSSON**, **AF GEIJERSTAM**.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet **Edenman**, följande.

Inledning

Vid en högtidlighet den 9 maj 1955 på Voksenåsen i Oslo överlämnade statsminister Einar Gerhardsen till statsminister Tage Erlander ett gåvbrev, där det heter: »Norges folk samler seg i dag 9 mai 1955 om å gi det synlige uttrykk for sin takk til Sveriges folk for hjelpen i krigens onde dager og i gjenreisningsårene som fulgte. På Voksenkollen i en høyde av 500 meter over havet skal det svenske flagg i dag vaie ved siden av det norske over 30 000 kvadratmeter land. Her reiser vi et hus for våre granner. Kranset av skog ligger eiendommen langt fra alfarvei, men likevel i hjertet av Norges hovedstad. Her vil de svenske kvinner og menn som for en tid finner sitt hjem i Norge, få levende kontakt med norsk kulturelt liv i alle former. Med dette brev overdrar vi eiendommen Voksenåsen til Sveriges folk.»

Genom samfällida insatser från stat, organisationer och enskilda ville Norge sålunda åvägabringa en nationalgåva till Sverige, en anläggning ägnad att tjäna den svensk-norska förståelsen.

I anslutning till högtidligheten hölls en preliminär överläggning mellan den norska nationalgåvekommittén och den svenska delegation, som deltog vid överlämnandet. Därvid underströks att Voksenåsen inte borde bli en mötesplats för enbart svenskar utan för både norrmän och svenskar och för både organisationer, yrkesgrupper och enskilda, allt i syfte att hos svenskarna skapa ökad kännedom om norskt liv och norska förhållanden. Från norsk sida framhölls det som önskvärt, att man vid anläggningen Voksenåsens utformning hade tillfälle ta del av svenska önskemål. Det framstod även som uppenbart, att vissa problem kunde erbjuda sig, när det gällde att nyttiggöra den kommande anläggningen.

Genom beslut den 4 november 1955 tillsattes en särskild kommitté med uppdrag att utreda vissa frågor i samband med mottagandet av den norska nationalgåvan till Sverige och framlägga därav föranledda förslag. Med skrivelse den 8 februari 1960 har kommittén¹ överlämnat »P.M. rörande vissa frågor i samband med mottagandet av den norska nationalgåvan till Sverige». Häröver har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, byggnadsstyrelsen, föreningen Norden och Svensk-norska samlingsfonden.

Kommittén

Kommittén har angivit följande ändamål, för vilka Voksenåsen kan tas i anspråk.

a. *Hem för personer, vilka för kortare eller längre tid önskar driva individuella studier av olika art i Oslo*

På Voksenåsen bör finnas plats för vetenskapsmän, konstnärer och andra, som för längre eller kortare tid önskar uppehålla sig i Oslo för enskilda studier.

b. *Kurser för olika slag av universitetsstuderande*

I viss utsträckning bör svenska studerande kunna beredas tillfälle att i Oslo genomgå vissa av de obligatoriska kurserna i exempelvis ämnet nordiska språk, närmast dem i fornisländska (oldnorsk) och norska. Den nordiska tentamensgiltigheten, som blir alltmera genomförd, synes öka möjligheterna för svenskar att tillbringa en del av sin studietid vid exempelvis Oslo universitet. Det torde vara mycket lämpligt att de studenter, som sålunda kommer över till Oslo, bor på Voksenåsen. Tillgång på stipendier är dock en viktig förutsättning för att svenska studerande i större utsträckning skall välja att förlägga en del av sin utbildning till Oslo. En rundfråga till de svenska universiteten och högskolorna har givit vid handen, att det f. n. existerar endast få stipendier speciellt avsedda för studier i Norge. De senaste årens överenskommelse om nordisk stipendiegiltighet har dock skapat gynnsammare förutsättningar än tidigare.

c. *Kortare fortbildningskurser för lärare*

Kurser omfattande en vecka à tio dagar borde årligen kunna anordnas för lärare av olika kategorier. I första hand torde ämnen anknyttande till undervisningen i modersmålet, historia och geografi böra ifrågakomma men även kurser av allmänt pedagogiskt innehåll bör kunna påräkna intresse. Även norska lärare borde inbjudas till dessa kurser, vilka i allmänhet anordnas av de båda ländernas skolmyndigheter och lärarorganisationer. Det bör erinras om att svenska lärare vid deltagande i skolöverstyrelsens olika fortbildningskurser erhåller traktamente med 14 kronor per dag och fria resor II klass. Det förutsättes, att dessa villkor gäller även för deltagande i lärarkurser på Voksenåsen.

¹ Generaldirektören N. G. Rosén, ordförande, direktören E. Bjelle och expeditionschefen L. Huggqvist.

d. *Studieveckor anordnade av folkbildnings-, ungdomsorganisationer m. fl.*

Det förefaller tänkbart, att svenska folkbildnings- och ungdomsorganisationer m. fl. i samverkan med sina norska motsvarigheter under några veckor årligen använder Voksenåsen som uppehållsplats vid studier av olika slag.

e. *Kortare konferenser*

Svensk-norska konferenser anordnade av olika organisationer (även politiska partier) bör naturligt kunna förläggas till Voksenåsen.

f. *Semesterveckor*

Under skidsäsongen och under sommar och förhöst borde Voksenåsen stå öppet för svenskar och i någon mån norrmän, vilka önskar tillbringa sin semester där. Värdet av denna semestervistelse skulle utan tvivel ökas genom förekomsten av vissa ordnade programinslag.

g. *Ferieveckor för äldre svensk ungdom*

Några sommarveckor varje år kan måhända anslås till ferieuppehåll för t. ex. svenska gymnasister, som på Voksenåsen skulle sammanföras med norska kamrater. Ungdom av exempelvis den typ, som de senaste somrarna erhållit stipendier ur Kungafonden för studiebesök i valfritt grannland, borde i synnerhet kunna ifrågakomma.

h. *Lägerskola*

Den väl ursprungligen danska idén med s. k. lägerskola har på senare år tillvunnit sig viss popularitet i Sverige. Den innebär att en skolklass med en eller flera lärare under vanligen en vecka reser till ett mer eller mindre permanent »läger», där undervisningen av klassen fortsätter, dock så att i den nya miljön särskilt lämpliga ämnen koncentrationsläses och en stor del av tiden ägnas fältarbete, studiebesök, friluftsliv o. d. Det förtjänar övervägas, om icke Voksenåsen under några veckor årligen kunde användas för dylik lägerskoleundervisning av svenska skolklasser, som ju därvid skulle lära känna norsk miljö och norska jämnåriga.

i. *Norska föreningen Nordens kursverksamhet*

Det borde icke behöva anses uteslutet, att den norska föreningen Norden, som f. n. saknar en motsvarighet till den danska föreningens Hindsgavl och den svenskas Bohusgården och Biskops-Arnö, i någon utsträckning kunde få förlägga nordiska kurser till Voksenåsen, varvid samtidigt det dansk-norska Lysebu skulle kunna anlitas. Intresset härför torde hos den norska föreningen vara starkt.

j. *Allmän gästhemsverksamhet*

Arrangemang av den typ, som ovan angivits, kan beräknas fylla Voksenåsen endast till en del. Bland annat har man att räkna med den alltmer utbredda tendensen att begränsa deltagarantalet i kurser och konferenser så att dessa endast undantagsvis kan väntas ta i anspråk Voksenåsens hela kapacitet. Man bör därför tänka sig att icke endast under sådan tid, som

är fri från organiserade kurser, konferenser o. s. v. ta emot enskilda svenskar som gäster utan även göra detta i den mån tillgängliga utrymmen medger det under perioder då kurser och dylikt pågår. Gästrummens gruppering i två våningar med halva antalet i varje torde underlätta, att en allmän gästhemsvärksamhet drives parallellt med kursverksamheten.

Mot bakgrunden av sin uppfattning om Voksenåsens användning uppgjorde kommittén ett program för lokalbehovet, som överlämnades till den norska nationalgåvekommittén. Denna utlyste hösten 1955 i Norge en arkitektpristävling för *Voksenåsens utformning*, öppen endast för norska arkitekter. Det i inbjudan angivna programmet hade utformats i enlighet med de av den svenska kommittén angivna synpunkterna.

Den norska kommittén tillsatte en tävlingsjury med representanter för båda länderna. Vid tävlingstidens utgång den 3 januari 1956 hade 22 tävlingsbidrag inkommit. Vid juryns sammanträde i Oslo den 2—4 februari 1956 avgjordes tävlingen. Första pris tilldelades arkitekterna Hans Kjell Larsen och Terje Thorstensen för förslaget Scherzo. Sedermera beslöt juryn att förstapristagarnas förslag efter vissa ändringar, gjorda i samarbete med arkitekt Maurits Sundt-Hansen, skulle läggas till grund för uppförandet.

I sin definitiva utformning kommer anläggningen, varifrån man har en storartad utsikt över Oslo och Oslofjorden, att på en del punkter avvika från det ursprungliga förslaget. Storleken synes emellertid bli densamma. Voksenåsen kommer sålunda att innehålla 48 sovrum, som alla kan vara dubbelrum. Ca 45 av dessa kan tas i anspråk som gästrum, varför maximalt ca 90 personer kan tas emot. Av sovrummen torde 3 behövas för personal. För personalen finns dessutom en dublett samt en våning på tre rum och kök. Matsal och kök är dimensionerade för över 100 gäster. Sällsapsrum och föreläsningssal har minst motsvarande kapacitet. Vidare finns ett särskilt biblioteksrum samt två mindre studiecirkelrum. Anläggningen väntas bli överlämnad i färdiginnrett skick.

Från Voksenåsen är det ca fem minuters promenad till Voksenkollens station på Holmenkollbanan. Restiden till Nationalteatret i Oslos centrum är ca 25 minuter.

Beträffande *förvaltningen av Voksenåsen* framhåller kommittén, att från norsk sida inga andra synpunkter torde ha framförts, än att anläggningen skall drivas i svensk regi. Kommittén har redan på ett tidigt stadium avslutit sig till den uppfattningen, att den redan existerande Svensk-norska samarbetsfonden skall ha hand om ställets förvaltning. Fondens verksamhet granskas av två av Kungl. Maj:t utsedda revisorer. Verksamhets- och revisionsberättelse inlämnas årligen till ecklesiastikdepartementet.

Kommittén förordar att Svensk-norska samarbetsfonden får i uppdrag att tillsätta en i förhållande till fondens styrelse ansvarig särskild direktion

att handha anläggningens skötsel. Direktionen bör bestå av tre norska och tre svenska ledamöter. Direktionens ordförande och vice ordförande bör vara svenskar. De tre norska ledamöterna bör av den svenska fondens styrelse utses inom förslag upprättat av styrelsen för fondens norska motsvarighet, Fondet for svensk-norsk samarbeid. Av de norska ledamöterna bör en vara sakkunnig hotell- och restaurangman.

Kommittén har beträffande *anläggningens ekonomi* anfört följande allmänna synpunkter.

Den närbelägna dansk-norska anläggningen Lysebu användes väsentligen som hem för stipendiater. Bland annat med hänsyn härtill är det önskvärt, att en motsvarande verksamhet åtminstone i viss omfattning kan förekomma även på Voksenåsen. Fondet for dansk-norsk samarbeid har från början inriktat sin verksamhet på stipendiehemmen Lysebu och Schæffergården. Svensk-norska samlingsfondens och Fondet for svensk-norsk samarbeid har emellertid under sin nu mer än tioåriga existens länkat in sin verksamhet på banor av annat slag. Det torde icke te sig naturligt för de båda fonderna att omedelbart på grund av Voksenåsens tillkomst i mera betydande grad ändra dessa arbetsformer. De stipendier, som årligen utdelas, har i mycket väsentlig mån gällt studier på andra platser i Norge än Oslo, bland annat vid det med bidrag av fonderna upprättade svensk-norska s. k. Malerhuset i Svolvær. I begränsad mån torde dock fondernas hittillsvarande stipendieverksamhet kunna komma även Voksenåsen till godo. Det framstår som önskvärt, att genom svenska offentliga medel särskilda stipendier åvägabringas, knutna speciellt till studieuppehåll å Voksenåsen.

Det bör enligt kommitténs mening eftersträvas, att verksamheten på Voksenåsen i så hög grad som möjligt blir självbärande. Som i det föregående framhållits ter sig en kontinuerlig beläggning med kurser, konferenser, möten, semesterveckor o. s. v. i synnerhet önskvärd. Stipendiatverksamheten bör utgöra ett komplement härtill.

Voksenåsens karaktär av nationalgåva gör det naturligt, att man i gästverksamheten tillämpar låga kost- och logipriser, så att hemmets gäster får ett intryck av den norska insatsen.

För kommittén har det gällt att söka bilda sig en uppfattning om de soundgängliga driftkostnaderna för Voksenåsen. Kommittén har därför inhämtat upplysningar avseende motsvarande kostnader för en rad norska och svenska anläggningar av jämförbar typ. Särskilt ingående har driftkostnaderna för Lysebu och Norsk Folkeferies anläggningar studerats liksom kostnaderna vid den svenska föreningen Nordens anläggningar Bohusgården och Biskops-Arnö, Svenska Turistföreningens turiststationer samt Stockholms stads semesterhemsanläggningar.

Kommittén har uppgjort följande tre budgetalternativ för driften av Voksenåsen. Även om de av naturliga skäl innehåller åtskilliga osäkra faktorer, torde de dock vara ägnade att ge en bild av den kommande verksamhetens ekonomiska omfattning och behov, framhåller kommittén. Utgifts- och inkomstposter är, där ej annat anges, beräknade i norska kronor.

Alt. I.

Driften vid anläggningen skulle vara självbärande vid halv beläggning, d. v. s. 45 gäster, under 11 månader med ett pensionspris av 20 kronor per dygn.

Utgifter:

Underhåll		5 000:—
Vatten, elektricitet		35 000:—
Löner:		
Föreståndarinna	20 000:—	
Kökschef	11 000:—	
2 köksbiträden	16 000:—	
2 servitriser (ä. v. städerskor)	16 000:—	
1 städhjälp	8 000:—	
Extrahjälp	8 000:—	
Vaktmästare	14 000:—	
Socialutgifter	19 000:—	112 000:—
Mat till 45 gäster under 11 mån. à ca 7: 50/dygn		115 000:—
Tvätt, rengöring		10 000:—
Diverse		25 000:—
	Kronor	302 000:—

Inkomster:

Hyror från personal		5 000:—
Inackorderingsavgifter, 45 gäster i 11 mån. à 20 kr/dygn		297 000:—
	Kronor	302 000:—

Alt. II.

Av hänsyn till egendomens karaktär av nationalgåva från Norge till Sverige är det nödvändigt att garantier föreligger så att även sämsta tänkbara situation kan mötas ekonomiskt. Ett svenskt garantianslag av ca 75 000 skr skulle göra detta möjligt enligt nedanstående budget, där det förutsättes, att anläggningen hålles öppen med ett minimum av personal men utan betalande gäster. Även om en dylik situation ej beräknas uppkomma, har kommittén funnit det nödvändigt verkställa en dylik kalkyl för att precisera den statliga garantiens maximala storlek.

Utgifter:

Underhåll		2 000:—
Vatten och elektricitet		15 000:—
Löner:		
Föreståndarinna	20 000:—	
Kökschef	11 000:—	
Köksbiträde	8 000:—	
Servitris (ä. v. städerska)	8 000:—	
Städhjälp	4 000:—	
Vaktmästare	14 000:—	
Socialutgifter	13 000:—	78 000:—
Tvätt, rengöring		3 000:—
Diverse		10 000:—
	Kronor	108 000:—

Inkomster:

Hyror från personal	3 500:—
Statsanslag	104 500:—
	Kronor 108 000:—

104 500 nkr = 76 285 skr = ca 75 000 skr.

Alt. III.

I det föregående har understrukits önskvärdheten att vid Voksenåsen kan förekomma viss stipendiatverksamhet av ungefärligen samma slag som vid Dansk-norska fondens närbelägna anläggning Lysebu. Det har syntts kommittén riktigt, att särskilda statsmedel ställas till Svensk-norska samarbetsfondens förfogande för dylik stipendiatverksamhet. En rimlig omfattning skulle enligt kommitténs mening vara att med utgångspunkt i anläggningens kapacitet åvägabringa 90 stipendier innebärande en månads kostnadsfritt uppehåll på Voksenåsen. Stipendierna borde i så fall utgå med 600 nkr eller 450 skr och sammanlagda stipendiebeloppet uppgå till 54 000 nkr eller ca 40 000 skr. Följande budgetalternativ visar, att utöver detta anslag ett garantianslag av 75 500 nkr eller ca 55 000 skr skulle erfordras.

Utgifter:

Poster som Alt. II	108 000:—
Underhåll (tillk.)	1 000:—
Vatten, elektricitet (tillk.)	2 000:—
Mat	20 000:—
Tvätt, rengöring (tillk.)	1 000:—
Diverse (tillk.)	1 000:—
	Kronor 133 000:—

Inkomster:

Hyror från personal som Alt. II	3 500:—
Inackordering 90 stip., 1 mån. à 20 kr/dygn	ca 54 000:—
Statsanslag	75 500:—
	Kronor 133 000:—

75 500 nkr = 55 115 skr = ca 55 000 skr.

Beträffande de överväganden, som ligger bakom de olika utgifts- och inkomstposterna, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Det är kommitténs uppfattning, att för igångsättande av verksamheten vid Voksenåsen fordras ett driftkapital. Huruvida verksamheten kan bli helt självbärande är icke möjligt att nu bedöma. Kommittén har under hand hos tänkbara kurs- och mötesarrangörer förhört sig om intresset för Voksenåsen. Man har ställt sig positiv men helt naturligt haft svårigheter att i brist på säkra uppgifter om priser och andra förhållanden förutsäga belägningens omfattning. Det är uppenbart, att verksamheten vid Voksenåsen under de första åren måste få försökskaraktär, varvid erfarenheter får inhämtas, så att framdeles en mera fast ekonomisk grund för verksamheten kan läggas.

Kommittén förordar, att ett reservationsanslag på 40 000 skr ställes till Svensk-norska samarbetsfondens förfogande för budgetåret 1960/61 att användas som stipendier för svenskar, vilka önskar uppehålla sig på Voksenåsen i studiesyfte.

Vidare förordar kommittén att under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1960/61 måtte anvisas ett investeringsanslag av 55 000 skr att utgå till Svensk-norska samarbetsfonden såsom ett ränte- och amorteringsfritt lån för verksamhetens igångsättande.

Alternativt kan ifrågasättas, framhåller kommittén, att Svensk-norska samarbetsfonden årligen framlägger budget för Voksenåsen och hemställer om täckning av beräknat underskott. I så fall bör redan under pågående riksdag principbeslut fattas om att det årliga underskottet i Voksenåsens budget skall täckas med statsanslag. Ur statsverkets synpunkt synes emellertid den förstnämnda anordningen vara att föredraga.

Remissyttranden

Svenska föreningen Norden framhåller, att den norska nationalgåvan inom föreningen Norden väckt känslor av livlig uppskattning och tacksamhet. Kommitténs framhållande av att verksamheten vid Voksenåsen i så hög grad som möjligt bör kännetecknas av organiserade kurser, möten, studieveckor och semesterveckor vid sidan av en allmän gästhemsvärksamhet anser föreningen riktigt. Särskilt angeläget är det enligt föreningens uppfattning, att Voksenåsens möjligheter som mötesplats för norsk och svensk ungdom effektivt tas till vara. Antydning om att anläggningen även skulle kunna bli förlägningsplats för en del av de nordiska kurser, som anordnas av norska föreningen Norden, vilken ännu saknar ett fast kurscentrum, finner föreningen utomordentligt beaktansvärd.

Föreningen tillstyrker förslaget om ett årligt stipendieanslag å 40 000 svenska kronor för svenskars uppehåll på Voksenåsen samt framhåller, att tillgången till sådana stipendier otvivelaktigt är en viktig förutsättning för att anläggningen skall kunna spela avsedd roll.

Styrelsen för Svensk-norska samarbetsfonden finner förslaget att verksamheten vid Voksenåsen skall drivas av Svensk-norska samarbetsfonden genom en av denna tillsatt särskild direktion, i vilken skall ingå även norrmän, ändamålsenligt och är beredd att åta sig ansvaret för verksamheten i stort sett i enlighet med av kommittén uppdragna riktlinjer. Styrelsen föreslår att direktionen kompletteras med en svensk och en norsk suppleant, av vilka den senare bör vara sakkunnig hotell- och restaurangman.

Styrelsen har funnit de uppgjorda budgetalternativen i huvudsak realistiska men vill dock fästa uppmärksamheten på att särskilda medel kan komma att behövas för kontorshjälp vid anläggningen.

Styrelsen understryker vad kommittén uttalat om de båda svensk-norska samarbetsfondernas hittillsvarande verksamhet. Det är även de båda fondstyrelsernas uppfattning, att arten av denna redan pågående verksamhet icke bör ändras på grund av Voksenåsens tillkomst, utan att det bör eftersträvas, att verksamheten där verkligen innebär en utvidgning av det svensk-norska samförståndsarbetet. Styrelsen finner det därför ofrånkomligt, att den ekonomiska basen för Voksenåsens drift kalkyleras så, att den icke förutsätter tillskott från de båda samarbetsfonderna utan att tvärtom normal ersättning kan tillerkännas dessa för av dem utfört arbete avseende Voksenåsen. Slutligen föreslår styrelsen att garantianslaget med hänsyn till de många ekonomiska faktorer som kan tillstöta under den första tiden sättes till 75 000 kronor, även om det utgår ett årligt stipendieanslag på 40 000 kronor.

Statskontoret har i stort sett funnit sig kunna biträda vad kommittén anfört och föreslagit. Vad angår driften vid anläggningen understryker statskontoret vikten av att verksamheten planeras på sådant sätt att rörelsen blir självbärande. Det bör således knappast ifrågakomma att staten för denna rörelse ställer direkta anslag för driften till förfogande i annan mån än såsom rörelsekapital. Mot det föreslagna stipendieanslaget har statskontoret icke funnit anledning till erinran. Ämbetsverket förutsätter, att Kungl. Maj:t utdelar stipendierna efter förslag från utbildningsanstalter och andra lämpliga organ. Beträffande huvudmannaskapet för verksamheten föreslår statskontoret, att statsverkets intressen tillvaratages genom viss representation i direktionen, förslagsvis genom att Kungl. Maj:t utser halva antalet ledamöter däribland ordförande.

Riksräkenskapsverket anser, att utgifter för nyanskaffning av inventarier bör redovisas som driftkostnader för anskaffningsåret och således icke bli föremål för avskrivning som kommittén föreslagit. Ämbetsverket biträder kommitténs förslag, att ett anslag anvisas under fonden för låneunderstöd att utgå till Svensk-norska samarbetsfonden såsom ett ränte- och amorteringsfritt lån för verksamhetens igångsättande.

Byggnadsstyrelsen har intet att erinra mot att anläggningen invärderas på byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond, varvid erforderliga underhållsmedel för anläggningen bör beräknas enligt de regler, som tillämpas för denna delfond.

Departementschefen

Som av den lämnade redogörelsen framgår har Norge genom samfälliga insatser av stat, organisationer och enskilda önskat att såsom en nationalgåva till Sverige överlämna svenskhemmet Voksenåsen i Oslo. Anläggningen är avsedd att främja svensk-norsk förståelse genom att vara ett hem

såväl för enskilda svenskar, för kurser, möten och konferenser som, med beaktande av hemmets ändamål, jämväl för norrmän i den utsträckning så finnes önskvärt. Anläggningen — som omfattar 48 sovrum, personalbostäder, matsal och kök dimensionerade för minst 100 gäster, sällskapsrum, föreläsningssal, biblioteksrum samt studiecirkelrum — förutsättes bli överlämnad i helt färdiginnrett skick. Några kostnader å svensk sida för uppförandet, inredningen och utrustningen av anläggningen är sålunda icke att räkna med. Invigningen och det slutliga överlämnandet har avsetts äga rum hösten 1960.

Denna generösa norska nationalgåva till vårt land motser vi med den största uppskattning och tacksamhet. Det är min bestämda övertygelse, att svenskhemmet Voksenåsen kommer att spela en betydelsefull och stimulerande roll i arbetet för ökad förståelse mellan de båda folken genom att bli en mötesplats inte enbart för svenskar utan för både norrmän och svenskar och för både organisationer, yrkesgrupper och enskilda.

I och med överlämnandet av anläggningen blir densamma svensk statsegendom. Den bör följaktligen invärderas på byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond, varför underhållskostnaderna för anläggningen kommer att belasta nämnda fond.

Den av Kungl. Maj:t för övervägande av olika med nationalgåvan förknippade spörsmål tillsatta kommittén har föreslagit, att verksamheten vid Voksenåsen skall drivas av Svensk-norska samarbetsfonden genom en av denna tillsatt särskild direktion, i vilken skall ingå även norrmän, utsedda efter förslag av Svensk-norska samarbetsfondens norska motsvarighet, Fondet för svensk-norsk samarbaid. Jag finner den föreslagna anordningen ändamålsenlig och tillstyrker i princip förslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser härutinnan, varvid de i ett par remissyttranden framförda synpunkterna i fråga om direktionsens sammansättning torde få närmare prövas.

Vad beträffar driftkostnaderna för anläggningen vill jag i likhet med statskontoret understryka önskvärdheten av att rörelsen i möjligaste mån blir självbärande. I vilken utsträckning detta är möjligt kan givetvis inte säkert bedömas förrän närmare erfarenheter av verksamheten och besöksfrekvensen vunnits. Jag delar kommitténs uppfattning, att med hemmets karaktär av nationalgåva bör följa, att priserna hålles förhållandevis låga, så att gästerna får ett intryck av den norska insatsen.

Av de tre budgetalternativ, som kommittén uppgjort för driften och som redovisats i det föregående, anser jag i likhet med kommittén alternativ III vara det, som i vart fall för närvarande bör läggas till grund för de ekonomiska övervägandena. Det innebär anvisande av dels ett reservationsanslag å 40 000 kronor till 90 stipendier innefattande en månads kostnadsfritt uppehåll å Voksenåsen, dels ock under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag å 55 000 kronor såsom ett ränte- och amorterings-

fritt lån för verksamhetens igångsättande. Som kommittén framhåller synes det önskvärt, att en stipendieverksamhet i viss omfattning knytes till Voksenåsen, och det torde inte böra ifrågasättas, att detta skall ske med anlitande av medel, som de båda svensk-norska samarbetsfonderna redan har till sitt förfogande. Deras verksamhet torde icke böra ändras på grund av Voksenåsens tillkomst utan i gåvans karaktär synes ligga, att den avsetts skola utgöra en verklig utvidgning av det hittillsvarande svensk-norska samarbetet. Stipendieanslaget torde böra ställas till förfogande av Svensk-norska samarbetsfonden för att av dess styrelse disponeras till stipendier i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar.

Jag förordar således anvisande för nästa budgetår av ifrågavarande stipendieanslag å 40 000 kronor och investeringsanslag å 55 000 kronor. Det bör framhållas att sistnämnda anslag närmast har karaktären av ett driftkapital för verksamhetens igångsättande och ett garantibelopp, därest beläggningsen å Voksenåsen skulle bli mindre tillfredsställande.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter och i övrigt vidtaga de åtgärder, som erfordras för nationalgåvans mottagande och utnyttjande för sitt ändamål.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört och föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att såsom svensk statsegen-
dom mottaga den norska nationalgåvan svenskhemmet
Voksenåsen;

b) till *Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksen-
åsen* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln
anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor;

c) till *Lån till Svensk-norska samarbetsfonden* för bud-
getåret 1960/61 under fonden för låneunderstöd anvisa ett
investeringsanslag av 55 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen,
att till riksdagen skall avlätas proposition av den ly-
delse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lindén